

Relationship between Attitudes towards the Teaching Profession and Professional Enthusiasm: A Research on the Pre-Service Social Studies Teachers'

Mesut AYDIN

İnönü University, Malatya-Türkiye

Naci ÖZER

Provincial Directorate of Security, Malatya-Türkiye

Article History

Submitted: 05.03.2021

Accepted: 13.08.2021

Publish Date: 09.10.2021

Keywords

Attitude towards profession
teaching enthusiasm
social studies
pre-service teachers

DOI: 10.29129/inujgse.891980

Abstract

Purpose: With this research, it was aimed to determine the level of professional enthusiasm and attitudes towards the teaching profession of Social Studies teacher candidates.

Design & Methodology: The population of this study, in which descriptive, causal, comparative and relational research designs are used, consists of pre-service teachers (n = 279) studying at İnönü University, Faculty of Education, Social Studies Teaching Program in the 2018-2019 academic year. In the study it was aimed to reach all students in the population. As a result, data gathered from 197 teacher candidates were included in the analysis. "Professional Enthusiasm Scale" and "Attitude Scale towards Teaching Profession" scale were administered to the preservice teachers. Descriptive statistics, t-test, one-way analysis of variance and correlation analysis were performed on the data obtained.

Findings: After the analysis, it was determined that the professional enthusiasm of the teacher candidates and their attitudes towards the profession showed a significant difference according to the variables of gender, class level and willingly choosing the department. It was also determined in the study that there are low and medium but positive relationships between professional enthusiasm and attitude towards the profession.

Implications & Suggestions: In this study, it was determined that teacher candidates' enthusiasm for their branches was lower compared to their enthusiasm for teaching. For this reason, activities can be organized where successful teachers working in the field and teacher candidates come together to make teacher candidates adopt their branches more.

Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutum ile Mesleki Coşku Arasındaki İlişki: Sosyal Bilgiler Öğretmen Adayları Üzerine Bir Araştırma ¹

Mesut AYDIN

İnönü Üniversitesi, Malatya-Türkiye

Naci ÖZER

İl Emniyet Müdürlüğü, Malatya-Türkiye

Makale Geçmişi

Geliş: 05.03.2021

Kabul: 13.08.2021

Yayınlanma Tarihi: 09.10.2021

Anahtar Sözcükler

Mesleğe ilişkin tutum
Mesleki coşku
Sosyal bilgiler
Öğretmen adayı

DOI: 10.29129/inujse.891980

Öz

Amaç: Bu araştırma ile Sosyal Bilgiler Öğretmen adaylarının mesleki coşkularının ve öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının ne düzeyde olduğunu belirlemek amaçlanmıştır.

Yöntem: Betimsel, nedensel karşılaştırmalı ve ilişkisel araştırma desenlerinin kullanıldığı bu araştırmanın evrenini 2018-2019 eğitim-öğretim yılında İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği programında öğrenim görmekte olan öğretmen adayları (n=279) oluşturmaktadır. Araştırmada ayrıca örneklem alınmamış, evrendeki bütün öğrencilere ulaşılması hedeflenmiştir. Yapılan uygulamalar sonucunda 197 öğretmen adayından toplanan veriler analize dahil edilmiştir. Araştırmada “Mesleki Coşku Ölçeği” ve “Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Elde edilen veriler üzerinden öncelikle betimsel istatistik hesaplamaları, t testi ve tekyönlü varyans analizi ve korelasyon analizi yapılmıştır.

Bulgular: Araştırma sonucunda öğretmen adaylarının mesleki coşkuları ile mesleğe ilişkin tutumlarının cinsiyet, sınıf düzeyi ve bölümü isteyerek tercih etme değişkenlerine göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Araştırmada ayrıca mesleki coşku ve mesleğe ilişkin tutum arasında pozitif yönde düşük ve orta düzeyde anlamlı ilişkiler olduğu belirlenmiştir.

Sonuçlar ve Öneriler: Bu çalışmada öğretmen adaylarının öğretime ilişkin coşkuları ile karşılaştırıldığında branşlarına ilişkin coşkularının daha düşük olduğu belirlenmiştir. Bu nedenle öğretmen adaylarının branşlarını daha fazla benimsemelerini sağlamak üzere alanda çalışan başarılı öğretmenler ile öğretmen adaylarının bir araya geldiği etkinlikler düzenlenebilir.

¹ Bu çalışma Naci Özer tarafından Prof. Dr. Mesut Aydın danışmanlığında hazırlanan “Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları ile Mesleki Coşku Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” başlıklı yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

GİRİŞ

Hayatımızın her alanında oldukça hızlı değişimlerin yaşandığı çağımızda, dünyadaki pek çok toplum çevrede yaşanan değişimlere ayak uydurabilecek, çağın gerektirdiği bilgi ve becerilerle donatılmış nitelikli bireyler yetiştirmek için çabalamaktadır. Değişime uyumu ve gelişmeyi sağlamanın en etkili yöntemlerinden biri eğitimidir (Gökçe ve Sezer, 2012). Eğitim sisteminin etkili ve verimli bir şekilde işleyebilmesi için ise ders programlarında belirtilen hedef davranışların öğrencilere kazandırılması gerekmektedir. Ancak ders programları ne kadar iyi hazırlanırsa hazırlansın, programları sınıflarda gerçekleştiren öğretmenlerdir. Bu nedenle eğitim sisteminin başarılı olması büyük ölçüde sistemde görev yapan öğretmenlerin niteliği ile ilgilidir. Bu durum ise öğretmen yetiştirme sisteminin niteliğini ön plana çıkarmaktadır.

Eğitim sistemimizde öğretmen yetiştirme işi dört yıllık lisans eğitiminin verildiği Eğitim fakültelerinde gerçekleştirilmektedir. Eğitim fakültelerinde verilen alan bilgisi, meslek bilgisi ve genel kültür dersleri aracılığıyla nitelikli öğretmen adaylarının yetiştirilmesi hedeflenmektedir. Eğitim fakültelerinde verilen eğitim ile öğretmen adaylarına aynı zamanda öğretmenlik mesleğine ilişkin olumlu tutumlar kazandırılması da hedeflenmektedir. Nitekim öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlar büyük ölçüde üniversite eğitimi sırasında şekillenmektedir (Yetişensoy ve Şahin, 2020). Öğretmen yetiştirme programlarında kazandırılan bilgiler, beceriler ve değerler sayesinde öğretmen adaylarının ileri meslek yaşamında daha etkili olması sağlanmaya çalışılmaktadır (Demirtaş, Cömert ve Özer, 2011).

Öğretmenlik mesleğini icra edecek bireylerin mesleki rol ve sorumluluklarını layıkıyla yerine getirebilmelerini sağlayan değişkenlerden bir tanesi de mesleğe ilişkin olumlu tutumdur. Çünkü öğretmenlerin kişilik ve karakter açısından sahip olduğu şeylerde bazı durumlarda en az öğretmenin alan ve öğretmenlik bilgisi kadar etkilidir. Bununla birlikte mesleğe ilişkin tutum, bireylerin mesleği algılayış tarzını da yansıtır (Dönmez ve Uslu, 2013). Bu algılayış tarzı ise öğretmenlerin sınıflarda neyi yapacağı ya da yapmayacağını belirlediği gibi, mesleğinde ne kadar mutlu olacağını da etkilemektedir. Mesleğine ilişkin olumsuz tutumlara sahip olan, okul gitmekten ve ders işlemekten mutsuz olan bir öğretmenin öğrencilerine akademik ve sosyal olarak faydalı olmasını beklemek güçtür. Bu nedenle öğretmen yetiştirme programlarında verilen eğitimle öğretmen adaylarında mesleğe ilişkin olumlu tutum ve değerlerin kazandırılması amaçlanır.

Yapılan araştırmalardan elde edilen bulgular, mesleğe ilişkin olumlu tutuma sahip öğretmenlerin, öğrencilerin ve okulların başarısı ve etkililiği açısından oldukça önemli olduğunu göstermektedir. Öğretimde etkililiğin sağlanması ve öğrenci motivasyonunun artırılması için gerekli temel koşullardan biri de öğretmenin mesleğini coşku içerisinde yapmasıdır. Öğretmen coşkusu, öğretime eşlik eden olumlu duygusal deneyimler (örneğin, eğlence veya heyecan) ve yüz ifadeleri, jestler, çeşitli ses tonlamaları gibi sözlü ve sözlü olmayan davranışları içeren iki boyutlu bir yapıdır (Keller, Hoy, Goetz ve Frenzel, 2016). Mesleki anlamda coşkulu bir öğretmen, öğrenme materyallerini öğrencilere dikkat çekici bir üslup ile sunar, branşı ve öğrettiği konularla gerçekten ilgili olduğunu gösterir, canlı, katılımcı ve ilham verici bir öğretim tarzına sahiptir. Bunun yanı sıra bazı araştırma sonuçları (Rosenshine, 1970; Haladyna, Shaughnessy ve Redsun, 1982) öğretmenlerin "enerjik", "hareketli", "coşkulu" ve "canlı" olarak tanımlanan davranışlar sergilediklerinde öğrenci başarısının daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Öğretmen coşkusu kavramını çoğu araştırmada etkili öğretim kavramı ile ilişkilendirilmiştir. Nitekim konu ile ilgili birçok araştırmada, öğretmen coşkusu aslında öğretimin niteliği, etkililiği, öğrenci başarısı ve motivasyonu ile ilişkilendirilmiştir (Kunter, Frenzel, Nagy, Baumert ve Pekrun, 2011). Öğretme hevesi ile dolu öğretmenler yalnızca öğrencileri motive etmek, ilham vermek ve heyecandırmakla kalmaz, aynı zamanda öğrenmeyi ve öğrenci başarısını da teşvik eder. Örneğin İsveç'te yapılan bir araştırmaya katılan öğrenciler bir derse olan ilgilerini etkileyen en önemli kişilerin öğretmenleri olduğunu ifade etmiştir (Long ve Hoy, 2006). Sosyal Bilgiler dersi özelinde Chiodo ve Byford (2004) tarafından

yapılan başka bir araştırmada ise öğretmen coşkusunun ortaokul ve lise öğrencilerinin dersi sevmelerini ve derse katılmalarını sağladığı belirlenmiştir. Mesleği coşkunun sadece öğrencileri etkilemediği, öğretmenler üzerinde de olumlu etkileri olduğu belirtilmektedir. Mesleki coşkusu olan öğretmenlerin aynı zamanda daha mutlu ve sağlıklı oldukları ifade edilmektedir (Keller, Hoy, Goetz ve Frenzel, 2016). Mesleki coşkunun, öğretmenlerde iş doyumunu ve öz-yeterlik algısını artırdığı, öfke, kaygı ve duygusal tükenmeyi ise azalttığı belirtilmektedir (Taxer ve Frenzel, 2018).

Öğretmen adaylarının gelecekte yapacakları öğretmenlik mesleğine ilişkin olumlu tutum ve değerler kazanmasını, alanlarında bilgili, tecrübeli ve coşkulu olmalarını sağlamak üzere tasarlanan öğretmenlik programlarının her zaman için bu amaçlarını gerçekleştirdiğini söylemek güçtür. Süreç içerisinde eğitim-öğretim ortamından, öğretim üyelerinden, öğretmen adayından, öğretmenlik mesleğine ilişkin toplumsal, hukuksal ve ekonomik gelişmelerden kaynaklı sorunlar öğretmen adaylarının mesleğe ilişkin değerlendirmeleri üzerinde olumsuz etkiler yaratabilmektedir. Bununla birlikte özellikle son dönemlerde yetiştirilen öğretmen adayının sayıca fazla olmasına karşın atanan öğretmen sayısının az olması, KPSS sınavı ve içeriği gibi pek çok husus daha göreve başlamadan öğretmen adaylarında kaygıya ve tükenmişliğe yol açabilmektedir. Atanamama veya işsiz kalma kaygısının en fazla yaşandığı öğretmenlik programlarından biri de sosyal bilgiler eğitimi alanıdır (Yetişensoy ve Şahin, 2020). Bazı araştırma sonuçları Sosyal Bilgiler programında öğrenim gören öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğe ilişkin tutumlarının düşük olduğunu göstermektedir (Eroğlu, 2018).

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Topluma eğitim hizmeti sunan eğitim örgütlerinin amaçlarını gerçekleştirebilmeleri için eğitim çalışanlarının özverili bir şekilde görevlerini yerine getirmeleri gerekmektedir. Nitekim birçok araştırma sonucu okulda öğrenci başarısının sağlanmasını ve artırılmasını sağlayacak en önemli değişkenlerden birinin öğretmenler olduğunu göstermektedir. Öğretmenlerin etkili ve verimli olabilmeleri hem bireysel özelliklerine hem de çalıştıkları ortama ait değişkenlere bağlıdır. Öğretmen etkililiğinin en önemli göstergelerinden biri de mesleki coşkudur. Öğretmenlik mesleğini coşku ile yapan, branşında uzmanlaşmak için sürekli mesleki gelişimi arayışı içerisinde öğretmen topluluğunun olduğu bir okulda öğrencilerin öğrenmesi, öğretmenlerin ise daha mutlu ve huzurlu olması beklenir. Ancak bunun için öğretmenlerin mesleğinde ve branşında ne düzeyde coşkulu olup olmadığının ve bununla birlikte mesleki coşku üzerinde etkili olan değişkenlerin belirlenmesi gerekmektedir. Öğretmenlerin hizmet öncesi ve hizmet sırasında mesleki coşku düzeylerinin belirlenmesi, varsa mesleki coşku düzeylerini etkileyen faktörlerin ortaya konulması eğitimsel amaçlara ulaşılması açısından oldukça önemlidir. Bu araştırma kapsamında sosyal bilgiler öğretmen adayları özelinde mesleki coşkunun incelenmesi, mesleki coşku üzerinde etkili olabileceği düşünülen mesleğe ilişkin tutum ile mesleki coşku arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla aşağıda yer alan sorulara yanıt aranmıştır.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının;

1. Mesleki coşkuları ve mesleğe ilişkin tutumları ne düzeydedir?
2. Mesleki coşkuları ve mesleğe ilişkin tutumları cinsiyetlerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
3. Mesleki coşkuları ve mesleğe ilişkin tutumları sınıf düzeylerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
4. Mesleki coşkuları ve mesleğe ilişkin tutumları bölümü isteyerek tercih etme durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
5. Mesleki coşkuları ve mesleğe ilişkin tutumları bölümde lisansüstü eğitim yapma isteklerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
6. Mesleki coşkuları, mesleğe ilişkin tutumları ve atanma olasılığına ilişkin algıları arasında anlamlı ilişkiler var mıdır?

YÖNTEM

Desen

Öğretmen adaylarının mesleğe ilişkin coşkuları ile öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum düzeylerinin belirlenmesinde betimsel desen(nicel) kullanılmıştır. Betimsel desenin kullanıldığı araştırmalar, bir olayı veya olguyu nicel ya da nitel yönden betimlemeyi amaçlayan araştırma türüdür (Balci, 2005). Betimsel araştırmalarda bireylerin, grupların ya da fiziksel ortamların yetenek, tercih ve davranışları gibi özellikleri özetlenir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2010).

Öğretmen adaylarının mesleki coşku ve tutumlarının cinsiyet, sınıf düzeyi, bölümü isteyerek okuma ve bölümde lisansüstü eğitim yapmayı isteme değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesinde nedensel-karşılaştırmalı desen kullanılmıştır. Nedensel-karşılaştırmalı desenler genellikle, sonuç veya bağımlı değişkenler açısından gruplar arasındaki farklılıkları keşfetmek için önceden var olan veya türetilmiş grupların kullanılmasını içerir (Schenker ve Rumrill Jr, 2004). Nedensel-karşılaştırmalı bir desende, bir bağımsız ve bir bağımlı değişken arasındaki ilişki araştırılır. Bu tür araştırmalarda bağımsız değişken, erkek ve kadın öğretmenler veya birinci sınıf, ikinci sınıf ortaokul ve lise öğrencileri gibi en az iki gruptan oluşur (Privitera ve Ahlgrim-Delzell, 2018). Nedensel karşılaştırmalı desenin kullanıldığı araştırmalarda insan grupları arasındaki farklılıklara ilişkin nedenler ve sonuçlar, koşullar ve katılımcılar üzerinde herhangi bir müdahale olmadan belirlenmeye çalışılır (Büyüköztürk, vd., 2010). Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının mesleki coşku, mesleğe ilişkin tutum ve öğretmen olarak atanma olasılığına ilişkin algıları arasındaki ilişkilerin belirlenmesinde ise ilişkisel araştırma deseni kullanılmıştır. Bu araştırma deseninde, iki ve daha fazla sayıdaki parametre arasındaki değişimin varlığı ve derecesi tespit edilmeye çalışılır (Büyüköztürk vd., 2010; Karasar, 2015).

Araştırmanın Katılımcılar

Araştırmanın evrenini, 2018-2019 eğitim-öğretim yılında İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği programında öğrenim görmekte olan 279 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Ancak uygulamanın yapıldığı dönemde devamsızlık yapan öğrenciler olduğu için 58 öğrenciye veri toplama aracı uygulanamamıştır. Araştırmada ayrıca 24 öğrenci tarafından doldurulan veri toplama aracı eksik ve hatalı olduğu için değerlendirmeye alınmamıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin demografik özelliklerine ilişkin bilgiler aşağıda Tablo 1’de verilmektedir.

Tablo 1

Araştırmanın Çalışma Grubunda Yer Alan Öğrencilere İlişkin Demografik Bilgiler

Değişken	Grup	Frekans (n)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	135	68.5
	Erkek	62	31.5
	Toplam	197	100
Sınıf	1. Sınıf	66	33.5
	2. Sınıf	40	20.3
	3. Sınıf	46	23.4
	4. Sınıf	45	22.8
	Toplam	197	100
Bölümünüzü isteyerek mi tercih ettiniz?	Evet	128	65
	Hayır	69	35
	Toplam	197	100
Bölümünüzde lisansüstü eğitim almak ister misiniz?	Evet	115	58.4
	Hayır	82	41.6
	Toplam	197	100

Tabloda görüldüğü üzere araştırmanın çalışma grubunda yer alan öğretmen adaylarının 135'i (%68.5) kadın iken, 62'si (%31.5) erkektir. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının 66'sı (%33.5) 1. sınıfta, 40'ı (%20.3) 2. sınıfta, 46'sı (%23.4) 3. sınıfta ve 45'i (%22.8) 4. sınıfta öğrenim görmektedir. Öğretmen adaylarının büyük bir çoğunluğu (%65) bölümü isteyerek tercih ettiğini belirtirken, bir kısmı (%35) bölümü isteyerek tercih etmediğini belirtmiştir. Katılımcıların %58.4'ü bölümde lisansüstü eğitim almak istediğini belirtirken, %41.6'sı lisansüstü eğitim almak istemediğini belirtmektedir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplamak üzere *Mesleki Coşku Ölçeği* ve *Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutum Ölçeği*'nin bir arada olduğu bir test bataryası kullanılmıştır. Ölçeklere ilişkin ayrıntılı bilgilere aşağıda yer verilmiştir.

Mesleki Coşku Ölçeği

Araştırmada Kunter ve diğ. (2011) tarafından geliştirilen, Türkçe uyarlaması Özer ve Kış (2016) tarafından yapılan "*Mesleki Coşku Ölçeği*" kullanılmıştır. Özer ve Kış (2016) geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları kapsamında açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi yapmıştır. Yaptıkları analizler sonucunda ölçeğin orijinal formunda olduğu gibi iki faktör ve 10 maddeden oluştuğunu, ölçeğin iç tutarlılık katsayıları ise öğretim coşkusu boyutu için ".889", branş coşkusu için ".913" olduğunu belirlemişlerdir. Aynı çalışmada ölçekte yer alan maddelerin faktör yüklerinin ise öğretim coşkusu boyutu için ".760" ile ".825" arasında, branş coşkusu boyutu için ".813" ile ".862" arasında değiştiği belirtilmiştir. Ölçeğin Türkçe formu orijinal formunda olduğu gibi toplam 10 madde ve iki boyuttan oluşmaktadır. Birinci boyutta yer alan beş madde öğretmenlerin, öğretime ilişkin genel coşku düzeylerini ölçmektedir. İkinci boyutta yer alan beş madde ise öğretmenlerin branşlarına ilişkin duydukları coşku düzeyini ölçmektedir. Ölçek maddeleri beşli Likert Ölçeği (1=Hiç Katılmıyorum, 5= Tamamen Katılıyorum) olarak derecelendirilmektedir. Ölçekten alınan puanların artması genelde öğretmenlik mesleğine özelde ise öğretmenlik branşına ilişkin coşkunun arttığını, azalması ise tersi bir durumu göstermektedir. Bu çalışmada yapılan analizler sonucunda Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayıları "*Öğretim Coşkusu*" boyutu için ".872", "*Branş Coşkusu*" boyutu için ise ".922" olarak hesaplanmıştır.

Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutum Ölçeği

Araştırmada öğretmen adaylarının mesleğe ilişkin tutumlarını ölçmek üzere Üstüner (2006) tarafından geliştirilen ölçek kullanılmıştır. Ölçek geliştirme çalışmaları İnönü Üniversitesinde 2003-2004 eğitim-öğretim yılı bahar yarıyılında 11 farklı öğretmenlik programında öğrenim görmekte olan 449 öğrenciden veri toplanmıştır. Ölçeğin yapı geçerliliğini belirlemek üzere yapılan Açıklayıcı faktör analizi sonrasında ölçek formunda yer alan 34 maddenin tek faktör altında toplandığı belirlenmiştir. Ölçekte yer alan maddelerin faktör yük değerlerinin ".74" ile ".41" arasında değiştiği ve ölçekteki maddelerin varyansın %30'unu açıkladığı belirlenmiştir. Ölçeğin güvenilirliğini belirlemek üzere 116 eğitim fakültesi öğrencisine 4 hafta ara ile iki kez uygulanması sonucu test-tekrar test güvenilirlik katsayısı ".72" olarak bulunmuştur. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı ise ".93" olarak hesaplanmıştır. Ölçekte yer alan 10 madde (2, 5, 6, 7, 8, 15, 20, 21, 30, 32) tersten puanlanması gereken olumsuz ifadelerden oluşmaktadır. Ölçek maddeleri beşli Likert Ölçeği (1=Hiç Katılmıyorum, 5= Tamamen Katılıyorum) olarak derecelendirilmektedir. Bu çalışmada yapılan analizler sonucunda ölçeğin iç tutarlılık katsayısı ".957" olarak hesaplanmıştır.

Verilerin Analizi

Bu çalışmada veri analizi yapılmadan önce eksik ve hatalı veri olup olmadığı kontrol edilmiştir. Yapılan analizlerde eksik ve hatalı veri olmadığı belirlendikten sonra verilere ait basıklık ve çarpıklık değerleri incelenmiş, bu değerlerin normal dağıldığı tespit edilmiştir. Bu aşamadan sonra ilk alt probleme yanıt

bulabilmek için elde edilen veriler üzerinden betimsel istatistik hesaplamaları (en düşük ve en yüksek puanlar, aritmetik ortalama, standart sapma vb.) yapılmıştır. Öğretmen adaylarının mesleki coşkularının ve mesleğe ilişkin tutumlarının cinsiyet, bölümü isteyerek okuma, bölümde lisansüstü eğitim alma isteği değişkenlerine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için bağımsız gruplar için t testi yapılmıştır. T testi ile var olan iki grubun ortalamaları arasındaki farklılık karşılaştırılır (Dunn, 2001). Öğretmen adaylarının mesleki coşkularının ve mesleğe ilişkin tutumlarının öğrenim gördükleri sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Varyans analizi sonucunda grup puanları anlamlı farklılık çıkması durumunda farkın kaynağını belirlemek üzere Scheffe çoklu karşılaştırma testi yapılmıştır. Scheffe testi gruplar arası farkların incelenmesinde en çok yönlü ve muhafazakar test olduğu için (Homack, 2001) tercih edilmiştir. Son olarak algılanan atanma yüzdesi, mesleki coşku ve mesleğe ilişkin tutum değişkenleri arasındaki ilişkileri belirlemek için ise korelasyon analizi yapılmıştır. Analizlerde anlamlılık düzeyi olarak .05 alınmıştır

BULGULAR

Bu bölümde bulgular, araştırmanın alt amaçlarına uygun olarak verilmiştir.

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemi “*Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının mesleki coşkuları ve mesleğe ilişkin tutumları ne düzeydedir?*” olarak ifade edilmişti. Bu alt probleme yanıt bulmak üzere toplanan veriler üzerinden aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri hesaplanmış ve analiz sonuçları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 2

Mesleki Coşku ve Mesleğe İlişkin Tutuma Ait Betimsel Analiz Sonuçları (n=197)

Ölçek	Boyut	Madde Sayısı	En Düşük Puan	En Yüksek Puan	\bar{X}^*	Ss
Mesleki Coşku	Öğretme Coşkusu	5	7.00	25.00	21.47[4.29]	3.75
	Mesleki Coşkusu	5	7.00	25.00	18.36[3.67]	5.10
Mesleğe İlişkin Tutum		34	48.00	170.0	140.05 [4.12]	24.20

* Parantez içerisindeki değerler 5’li Likert üzerinden alınan ortalama puanları göstermektedir.

Araştırmada kullanılan mesleki coşku ölçeği *öğretme coşkusu* ve *branş coşkusu* olmak üzere iki boyuttan oluşmaktaydı. Tablo 2’de yer alan bulgular incelendiğinde, Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının öğretme coşkusu puanlarının ortalamalarının $\bar{X}=21.47$ (ss= 3.75) olduğu, branş coşkusu puan ortalamalarının ise $\bar{X}=18.36$ (ss= 5.10) olduğu görülmektedir. Bu bulgu araştırmaya katılan öğretmen adaylarının genel olarak öğretime ve öğretmeye ilişkin heves ve motivasyonlarının yüksek olduğunu ($\bar{X}=4.29$) göstermektedir. Ancak öğretime ilişkin coşku ile karşılaştırıldığında, branşlarına ilişkin coşku ve motivasyonlarının ise görece düşük olduğu ($\bar{X}=3.67$) tespit edilmiştir. Bu bulgu Sosyal Bilgiler alanı ile ilgili

son dönemlerde yapılan öğretmen atamalarının sayısı ve atanma puanı ile ilişkili olabilir. Öğretmenliğe ve öğretmeye ilişkin olumlu bir motivasyona sahip öğretmen adaylarının, atanma olasılığını düşük görmeleri, branşlarına ilişkin motivasyonlarını olumsuz etkilemiş olabilir.

Araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum ölçeğinden aldıkları puanlar incelendiğinde katılımcıların aritmetik ortalamasının $\bar{X}=140.05$ ($ss=24.20$) olduğu görülmektedir. Öğretmen adaylarının almış olduğu bu puanın 5'li likert üzerinden karşılığı "4.12" olarak hesaplanmıştır. Bu bulguya göre öğretmen adaylarının mesleğe ilişkin tutumlarının yüksek olduğu söylenebilir. Mesleğe ilişkin olumlu tutumun mesleki başarı açısından önemli bir değişken olduğu göz önünde bulundurulduğunda, araştırmadan elde edilen bu bulgu öğretmen yetiştirme ve eğitim sistemimiz açısından olumlu olarak değerlendirilebilir.

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemi kapsamında Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının mesleki coşkuları ve mesleğe ilişkin tutumlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığı tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu alt problem için yapılan analiz sonuçları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 3
Mesleki Coşku ve Mesleğe İlişkin Tutumun Cinsiyet Değişkenine Göre Analiz Sonuçları

Ölçek	Boyut	Cinsiyet	N	\bar{X}	Ss	t	sd	p
Mesleki Coşku	<i>Öğretme Coşkusu</i>	Kadın	135	4.38	3.32	2.574	195	.01
		Erkek	62	4.09	4.40			
	<i>Branş Coşkusu</i>	Kadın	135	3.68	4.96	.340	195	.73
		Erkek	62	3.63	5.44			
Mesleğe İlişkin Tutum		Kadın	135	4.22	20.89	3.205	195	.00
		Erkek	62	3.88	28.81			

* $p < .05$

Tablodaki bulgular mesleki coşku açısından incelendiğinde, öğretmen adaylarının öğretme coşkularının cinsiyet değişkenine göre farklılık gösterdiği ($t_{(195)} = 2.574$, $p = .01$), branş coşkuları arasında ise anlamlı farklılık olmadığı ($t_{(195)} = .340$, $p = .73$) belirlenmiştir. Öğretme coşkusuyla ilişkin grupların aritmetik ortalamaları incelendiğinde, kadın öğrencilerin ($\bar{X}=4.38$) erkek öğrencilere ($\bar{X}=4.09$) göre daha yüksek puanlar aldığı görülmektedir. Bu bulguya göre kadın öğrencilerin öğretmeye ilişkin heves ve coşkularının daha fazla olduğu söylenebilir. Bulgular öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum açısından incelendiğinde kadın ve erkek öğretmen adaylarının puanları arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir ($t_{(195)} = 3.205$, $p = .00$). Öğretme coşkusu boyutundan elde edilen bulguya paralel olarak mesleğe ilişkin tutum açısından da kadın öğrencilerin daha olumlu tutumlara sahip olduğu belirlenmiştir. Kadın öğretmen adaylarının öğretme coşkusu ve mesleğe ilişkin tutum puanlarının erkek öğretmen adaylarına göre yüksek çıkması, toplumsal cinsiyet rollerinden kaynaklanmış olabilir. Çünkü toplumun

öğretmenlik mesleğini kadınların yapması gereken bir meslek olarak görmesi ve bu düşünceye sahip ortamda yetişen kadınların da öğretmenlik mesleğini kendilerinin yapması gereken bir meslek olarak görüyor olmaları puanların bu şekilde çıkmasını sağlamış olabilir.

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt problemi kapsamında Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının mesleki coşkuları ve mesleğe ilişkin tutumlarının sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığı tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu alt probleme yanıt bulmak amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda elde edilen bulgular Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4

Mesleki Coşku ve Mesleğe İlişkin Tutumun Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Analiz Sonuçları

Ölçek	Boyut	Sınıf düzeyi	N	X	Ss	sd	F	p	Fark (Scheffe)
<i>Mesleki Coşku</i>	<i>Öğretme Coşkusu</i>	1) 1. Sınıf	66	4.75	1.12	3	19.205	.00	1-2
		2) 2. Sınıf	40	4.30	3.39	193			1-3
		3) 3. Sınıf	46	4.04	3.85	196			1-4
		4) 4. Sınıf	45	3.86	4.58				2-4
	<i>Branş Coşkusu</i>	1) 1. Sınıf	66	4.36	2.83	3	21.246	.00	1-2
		2) 2. Sınıf	40	3.54	4.68	193			1-3
		3) 3. Sınıf	46	3.25	5.29	196			1-4
		4) 4. Sınıf	45	3.2	5.24				
<i>Mesleğe İlişkin Tutum</i>	1) 1. Sınıf	66	4.52	13.28	3	18.707	.00	1-3	
	2) 2. Sınıf	40	4.18	19.96	193			1-4	
	3) 3. Sınıf	46	3.93	24.27	196			2-4	
	4) 4. Sınıf	45	3.65	28.39					

* p<.05

Tablo 4'teki bulgular mesleki coşku açısından incelendiğinde, Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının hem öğretme coşkularının [$F_{(3-196)} = 19.205, p=.00$] hem de branş coşkularının [$F_{(3-196)} = 21.246, p=.00$] sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık gösterdiği görülmektedir. Mesleki coşkuya ilişkin tespit edilen bu farklılıkların hangi grup ya da gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere yapılan Scheffe çoklu karşılaştırma testleri sonucunda, 1. sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının diğer sınıflardaki akranlarına göre hem öğretme coşkularının hem de branş coşkularının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Mesleğe ilişkin tutuma ait bulgular incelendiğinde benzer şekilde öğretmen adaylarının tutum puanları arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir [$F_{(3-196)} = 18.707, p=.00$]. Yapılan gruplar arası çoklu karşılaştırma testi sonuçlarına göre 1. sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının, 3. ve 4. sınıf öğrencilerine göre, 2. sınıf öğrencilerinin ise 4. sınıf öğrencilerine göre mesleğe ilişkin daha olumlu tutumlara sahip oldukları belirlenmiştir. Sınıf düzeyi arttıkça öğretmen adaylarının mesleğe ilişkin tutumlarının ve mesleki coşkularının azalması, öğretmen adaylarının mezun olmaya yaklaşmaları sonucu

atanma kaygılarının artması sonucu olabilir. Özellikle son sınıf öğretmen adaylarında ortaya çıkan KPSS sınav kaygısı, atanma sonrası öğretmenlik mesleğini layıkıyla yerine getirip getiremeyeceğine ilişkin belirsizlikler mesleğe ilişkin tutum ve coşkuda azalmaya yol açmış olabilir.

Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Dördüncü alt problem kapsamında Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının mesleki coşkuları ve mesleğe ilişkin tutumlarının bölümü isteyerek tercih etme değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığı tespit etmek üzere bağımsız gruplar için t testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonuçları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 5

Mesleki Coşku ve Mesleğe İlişkin Tutumun Bölümü İsteyerek Tercih Etme Değişkenine Göre Analiz Sonuçları

Ölçek	Boyut	Bölümünüzü İsteyerek Mi Tercih Ettiniz?	N	\bar{X}	Ss	t	sd	p
<i>Mesleki Coşku</i>	<i>Öğretme Coşkusu</i>	Evet	128	4.51	2,66	6.240	195	.00
		Hayır	69	3.87	4.52			
	<i>Branş Coşkusu</i>	Evet	128	4.06	3.70	8.697	195	.00
		Hayır	69	2.94	5.34			
<i>Mesleğe İlişkin Tutum</i>		Evet	128	4.36	16.99	7.554	195	.00
		Hayır	69	3.65	27.70			

Mesleki coşkuya ilişkin tablodaki bulgular incelendiğinde, Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının öğretim coşkularının ($t_{(195)} = 6.240$, $p=.00$) ve branş coşkularının ($t_{(195)} = 8.697$, $p=.00$) bölümü isteyerek tercih etme değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Her iki gruptaki öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları incelendiğinde, bölümü isteyerek tercih eden öğretmen adaylarının diğer öğretmen adaylarına göre hem öğretim ($\bar{X}=4.51$) hem de branş ($\bar{X}=4.06$) coşkularının daha yüksek olduğu görülmektedir. Bulgular öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum açısından incelendiğinde, benzer şekilde bölümü isteyerek tercih eden öğretmen adaylarının ($\bar{X}=4.36$) diğer öğretmen adaylarına ($\bar{X}=3.65$) göre mesleğe ilişkin daha olumlu tutum puanlarına sahip olduğu görülmektedir ($t_{(195)} = 7.554$, $p=.00$). Bu bulgulara göre bölümü isteyerek okuyan öğretmen adaylarının hem mesleki coşkularının hem de mesleğe ilişkin tutumlarının daha yüksek olduğu söylenebilir. Bölümlerini isteyerek tercih eden öğretmen adaylarının mesleki coşku ve mesleğe ilişkin tutumlarının yüksek çıkmış olması bölümlerine olan olumlu duygularıyla açıklanabilir.

Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmada beşinci alt problem kapsamında Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının mesleki coşkuları ve mesleğe ilişkin tutumlarının bölümde lisansüstü eğitim alma isteği değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere bağımsız gruplar için t testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonuçları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 6

Mesleki Coşku ve Mesleğe İlişkin Tutumun Bölümde Lisansüstü Eğitim Yapma İsteği Değişkenine Göre Analiz Sonuçları

Ölçek	Boyut	Bölümünüzde Lisansüstü Eğitim Yapmak İster misiniz?	N	\bar{X}	Ss	t	sd	p
<i>Mesleki Coşku</i>	<i>Öğretme Coşkusu</i>	Evet	115	4.36	3.60	1.522	195	.13
		Hayır	82	4.19	3.92			
	<i>Branş Coşkusu</i>	Evet	115	3.75	5.16	1.407	195	.16
		Hayır	82	3.55	4.99			
<i>Mesleğe İlişkin Tutum</i>		Evet	115	4.18	23.55	1.577	195	.12
		Hayır	82	4.02	24.88			

Tablodaki bulgular incelendiğinde, araştırmaya katılan öğretmen adaylarının öğretme coşkuları ($t_{(195)} = 1.522$, $p=.13$), branş coşkuları ($t_{(195)} = 1.407$, $p=.16$) ve mesleğe ilişkin tutumları ($t_{(195)} = 1.577$, $p=.12$), arasında bölümde lisansüstü eğitim yapma isteği değişkenine göre anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir. Her iki gruptaki öğretmen adaylarının mesleki coşkularının ve mesleğe ilişkin tutumlarının benzer düzeylerde olduğu söylenebilir. Bu bulgular Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının öncelikli olarak öğretmen olarak atanma isteği ile ilişkili olabilir. Öğretmen adaylarının büyük bir çoğunluğunun lisansüstü eğitimi, atanma sonrası bir seçenek olarak düşündüğü söylenebilir. Bununla beraber araştırmaya katılan öğretmen adaylarının lisansüstü eğitimi mesleki gelişimin önemli bir aracı olarak görmedikleri şeklinde de yorumlanabilir.

Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmada altıncı alt problem kapsamında Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının mesleki coşkuları, mesleğe ilişkin tutumları ve atanma olasılığına ilişkin algıları arasındaki ilişkilerin yönü ve düzeyini belirlemek üzere Pearson korelasyon analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7

Mesleki Coşku, Mesleğe İlişkin Tutum ve Öğretmen Olarak Atanma Olasılığı Algısı Arasındaki İlişkiler (n=197)

	2	3	4
1. Öğretmen Olarak Atanma Olasılığı Algısı	.261**	.321**	.335**
2. Öğretme Coşkusu		.714**	.814**
3. Branş Coşkusu			.707**
4. Mesleğe İlişkin Tutum			

**p<.00

Tablodaki bulgular incelendiğinde öğretmen adaylarının atanma olasılıklarına ilişkin algıları ile öğretme coşkusu arasında pozitif yönde ve düşük düzeyde ($r=.261$) bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Öğretmen adaylarının atanma olasılıklarına ilişkin algıları ile branş coşkuları ($r=.321$) ve mesleki tutumları ($r=.335$) arasında ise yine pozitif yönde ve orta düzeyde anlamlı ilişkiler olduğu belirlenmiştir. Bu bulguya göre öğretmen adaylarının atanma olasılığına ilişkin algıları arttıkça öğretme ve branş coşkuları ile mesleğe ilişkin tutumlarının da arttığı, atanma olasılığına ilişkin algıları azaldıkça da mesleki coşku ve tutumlarının da azaldığı belirlenmiştir. Bununla birlikte araştırmaya katılan öğretmen adaylarının mesleğe ilişkin tutumları ile öğretme coşkuları ($r=.814$) ve branş coşkuları ($r=.707$) arasında pozitif yönde yüksek düzeyde anlamlı ilişkiler olduğu belirlenmiştir. Bu bulguya göre öğretmen adaylarının mesleğe ilişkin tutumları arttıkça mesleki coşkularının da arttığı söylenebilir.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının mesleki coşkuları ile mesleğe ilişkin tutumlarının düzeylerini ortaya koymayı, öğretmen adaylarının mesleki coşku ile mesleğe ilişkin tutum puanları arasındaki ilişkileri incelemeyi amaçlayan bu araştırma sonucunda öğretmen adaylarının genel olarak öğretmeye ve branşlarına ilişkin heves ve motivasyonlarının yüksek olduğu, ancak öğretime ilişkin coşku ile karşılaştırıldığında, branşlarına ilişkin coşku ve motivasyonlarının ise görece düşük olduğu belirlenmiştir. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum ölçeğinden aldıkları puanların aritmetik ortalamasına göre mesleğe ilişkin tutumlarının yüksek olduğu söylenebilir.

Cinsiyet değişkeni açısından yapılan analizler sonucunda öğretmen adaylarının öğretme coşkuları arasında anlamlı farklılıklar olduğu, kadın öğretmen adaylarının öğretme coşkularının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Öğretmen adaylarının branşlarına ilişkin coşku düzeyleri arasında ise cinsiyet değişkeni açısından anlamlı farklılık olmadığı, kadın ve erkek öğretmen adaylarının branşlarına ilişkin coşku düzeylerinin birbirlerine yakın düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının, öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Öğretme coşkusu boyutundan elde edilen bulguya paralel olarak mesleğe ilişkin tutum açısından kadın öğretmen adaylarının erkek akranlarına göre daha yüksek tutum puanlarına sahip olduğu ortaya çıkmıştır.

Araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının hem öğretme coşkuları hem de branş coşkuları sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık göstermektedir. Anlamlı farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere yapılan analizler sonucunda birinci sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının diğer akranlarına göre öğretime ve branşa ilişkin mesleki coşkularının daha yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir. Mesleki coşkuya ilişkin ifade edilmesi gereken bir diğer bulgu da sınıf düzeyi arttıkça öğretime ve branşa ilişkin coşkunun da görece azalmasıdır. Öğretmen adaylarının mesleğe ilişkin

tutum puanlarının da sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık gösterdiği, özellikle birinci ve ikinci sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının diğer akranlarına göre mesleğe ilişkin tutum puanlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Öğretmen adaylarının mesleki coşkuları arasında bölümü isteyerek tercih etme değişkeni açısından anlamlı farklılıklar olduğu, bölümü isteyerek tercih eden öğretmen adaylarının hem öğretme hem de branş coşkularının diğer öğretmen adaylarına göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Öğretmen adaylarının mesleğe ilişkin tutum puanlarının bölümü isteyerek tercih etme değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği, bölümü isteyerek tercih eden öğretmen adaylarının mesleğe ilişkin tutumlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bölümde lisansüstü eğitim alma isteği değişkenine ilişkin yapılan analizler sonucunda, araştırmaya katılan öğretmen adaylarının öğretme coşkuları ve branş coşkularının anlamlı farklılık göstermediği, her iki gruptaki öğrencilerin mesleki coşkularının da benzer düzeyde olduğu belirlenmiştir. Mesleki coşkuyla ilişkin bulgulara benzer şekilde öğretmen adaylarının mesleğe ilişkin tutumları arasında bölümde lisansüstü eğitim yapma isteği değişkenine göre anlamlı farklılık olmadığı belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının öğretme coşkuları ile atanma olasılığına ilişkin algıları arasında pozitif yönde düşük düzeyde, branş coşkuları ile atanma olasılığına ilişkin algıları arasında ise yine pozitif yönde orta düzeyde anlamlı ilişkiler olduğu belirlenmiştir. Bu sonuca göre öğretmen adaylarının atanma olasılığına ilişkin algıları ile beraber öğretme ve branş coşkularının da arttığı ya da atanma olasılığı azaldıkça öğretme ve branş coşkularının da azaldığı söylenebilir. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının mesleğe ilişkin tutumları ile atanma olasılığına ilişkin algıları arasında pozitif yönde orta düzeyde bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Bu sonuca göre öğretmen adaylarının atanma olasılığına ilişkin algıları ile beraber mesleğe ilişkin tutumlarının da arttığı ya da atanma olasılığı azaldıkça mesleğe ilişkin tutumlarının da azaldığı söylenebilir. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının mesleğe ilişkin tutumları ile öğretme coşkuları ve branş coşkuları arasında pozitif yönde oldukça yüksek düzeyde anlamlı ilişkiler olduğu belirlenmiştir. Bu bulguya göre öğretmen adaylarının mesleğe ilişkin tutumları ile mesleki coşkularının beraber artıp beraber azaldığı söylenebilir.

Konu ile alakalı alanyazında sınırlı sayıda çalışma olduğundan bu çalışmanın bundan sonra yapılacak olan çalışmalara yardımcı olacağı düşünülmektedir.

Araştırma bulguları sonucunda aşağıda belirtilen öneriler sunulabilir.

1. Bu araştırmada öğretmen adaylarının öğretime ilişkin coşkuları ile karşılaştırıldığında branşlarına ilişkin coşkularının daha düşük olduğu belirlenmiştir. Bu durum öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini ve öğretme işini içselleştirdiği ancak öğretmenlik branşı açısından daha fazla desteklenmesi gerektiği düşüncesini akla getirmektedir. Bu nedenle öğretmen adaylarının branşlarını daha fazla benimsemelerini sağlamak üzere alanda çalışan başarılı öğretmenler ile öğretmen adaylarının bir araya geldiği etkinlikler düzenlenebilir. Bu araştırmada kadın öğretmen adaylarının hem öğretime ilişkin coşkularının hem de öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının daha yüksek olduğu belirlenmişti. Bu nedenle meslek bilgisi dersleri başta olmak üzere olanaklar ölçüsünde bütün derslerde öğretime ve öğretmenlik mesleğine ilişkin görüş ve deneyimlerin paylaşılacağı etkinlik-çalışma grupları oluşturulabilir. Bu grupların üyeleri belirlenirken cinsiyet açısından bir denge gözetilebilir.
2. Araştırmada mesleki coşku ve mesleğe ilişkin tutumunun sınıf düzeyi arttıkça azaldığı belirlenmiştir. Bu nedenle özelde mezuniyet aşamasına yakın olan üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerine dönük olmak üzere genelde bütün öğrencilere KPSS sınav kaygısı, atanma, görevin ilk yılları vb. konularda destekleyici rehberlik hizmetleri verilebilir. Bu araştırmada bölümü isteyerek tercih edenlerin diğer öğretmen adaylarına göre hem mesleki coşkularının hem de mesleğe ilişkin tutumlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu bulgudan hareketle liselerdeki

öğrencilere yönelik olarak Eğitim Fakültesi personelleri tarafından öğretmenlik mesleğinin mevcut durumu, çalışma koşulları gibi konularda bilgilendirici toplantılar yapılabilir. Bu araştırmada öğretmen adaylarının mesleki coşkularının ve mesleğe ilişkin tutumlarının bölümde lisansüstü eğitim yapma isteğine göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir. Bölümde yapılacak lisansüstü eğitimin öğretmenlik mesleğinin daha nitelikli yapılmasına katkı sağlayabileceğinden, fakülteye yeni kayıt yaptıran öğretmen adaylarının lisansüstü eğitimin içeriği ve kapsamı hakkında bilgilendirilmesi yararlı olabilir.

3. Araştırmada öğretmen adaylarının mesleki coşkuları ve mesleğe ilişkin tutumları ile öğretmen olarak atanma olasılığına ilişkin algıları arasında pozitif bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Bu bulgudan hareketle Eğitim Fakülteleri için kontenjanlar belirlenirken Yüksek Öğretim Kurulu ve Milli Eğitim Bakanlığı yetkililerinin bir araya gelmesi, branşlara ilişkin yapılacak öğretmen alımları ile lisans programlarına alınan öğrenci kontenjanları arasında bir denge gözetmesi sağlanabilir. Öğretmenlerin çalışma koşulları ve özlük haklarının iyileştirilmesine yönelik yasal düzenlemeler yapılarak öğretmen adaylarının mesleğe ilişkin tutumlarının ve mesleki coşkularının artması sağlanabilir.

KAYNAKÇA

- Balcı, A. (2005). *Sosyal bilimlerde araştırma: yöntem, teknik ve ilkeler* (Beşinci Baskı). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Chiodo, J. J., & Byford, J. (2004). Do they really dislike social studies? A study of middle school and high school students. *Journal of social studies Research*, 28(1), 16.
- Demirtaş, H., Cömert, M., & Özer, N. (2011). Öğretmen adaylarının özyeterlik inançları ve öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları. *Eğitim ve Bilim*, 36(159), 96-111.
- Dönmez, C., & Uslu, S. (2013). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 11(1), 42-63.
- Dunn, D. S. (2001). *Statistics and data analysis for the behavioral sciences*. McGraw-Hill.
- Eroğlu, H. (2018). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öz yeterlik inançları ile mesleğe yönelik tutumlarının incelenmesi*, (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Aydın: Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gökçe, F. & Sezer, G. (2012). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları (Uludağ Üniversitesi Örneği). *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(1), 1-23.
- Haladyna, T., Shaughnessy, J., & Redsun, A. (1982). Correlates of attitudes toward social studies. *Theory & Research in Social Education*, 10(1), 1-26.
- Homack, S. R. (2001). *Understanding what ANOVA post hoc tests are, really*. Paper presented at the annual meeting of the Southwest Educational research Association, February 1–3, New Orleans, LA.
- Karasar, N. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemi* (28. Baskı), Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Keller, M. M., Hoy, A. W., Goetz, T., & Frenzel, A. C. (2016). Teacher enthusiasm: Reviewing and redefining a complex construct. *Educational Psychology Review*, 28(4), 743-769.
- Kunter, M., Frenzel, A., Nagy, G., Baumert, J., & Pekrun, R. (2011). Teacher enthusiasm: Dimensionality and context specificity. *Contemporary Educational Psychology*, 36(4), 289-301.
- Long, J. F., & Hoy, A. W. (2006). Interested instructors: A composite portrait of individual differences and effectiveness. *Teaching and Teacher Education*, 22, 303–314. doi:10.1016/j.tate.2005.11.001.
- Özer, N., & Kış, A., (2016). *Öğretmenlerde duygusal emek ve mesleki coşku*. 11. Ulusal Eğitim Yönetimi Kongresi (ss.248-250). Aydın, Türkiye
- Privitera, G. J. & Ahlgrim-Dezell, L. (2018). *Research methods for education*, London: SAGE Publications, Inc.
- Rosenshine, B. (1970). Enthusiastic teaching: A research review. *The School Review*, 78(4), 499-514.
- Schenker, J. D., & Rumrill Jr, P. D. (2004). Causal-comparative research designs. *Journal of vocational rehabilitation*, 21(3), 117-121.

- Taxer, J. L., & Frenzel, A. C. (2018). Inauthentic expressions of enthusiasm: Exploring the cost of emotional dissonance in teachers. *Learning and Instruction, 53*,74-88.
- Üstüner, M. (2006). Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeğinin geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 45*, 109-127.
- Yetişensoy, O., & Şahin, İ. F. (2020). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının işsizlik kaygısı düzeyleri ile öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 35*(3), 627-643.